

NECİP FAZIL İLE ABDÜLHAKİM ARVÂSİ'NİN SOHBETLERİ

Mustafa MİYASOĞLU

1946 yılında Kayseri'de doğdu. İlk ve orta öğrenimini burada, yüksek öğrenimini İÜ Edebiyat Fakültesi'nde tamamladı. Liselerde edebiyat öğretmenliği, MSÜ'nde Türk Dili Okutmanlığı yaptı.

1988-92 yıllarında İslamabad'daki dil enstitüsünde, 1996-98 arasında, Şehir Tiyatroları Repertuar Kurulu'nda çalıştı. Edebî çalışmalarına yoğunlaşmak için üniversiteden emekliye ayrıldı.

Kayseri'de yayımlanan Filiz (1966) dergisinde şiiriyle yazı hayatına başladı. Millî Gençlik, Tobum, Hisar, Edebiyat ve Türk Edebiyatı dergilerinde yayımladığı şiir ve yazılarıyla tanındı.

Edebî eserleri üzerine üniversitelerde tez yapıldı, bazıları da yabancı dillere çevrilerek yayımlandı.

İki kez T. Millî Kültür Vakfı Armağanı aldı, iki romanıyla da T. Yazarlar Birliği tarafından "yılın romancısı" seçildi. Eserleri şunlar:

Şiir: Rüya Çağrısı, Devran, Hicret Destanı, Şiirler, Bir Gülü Andıkça ve Kalbimin Coğrafyası

Hikaye: Geçmiş Zaman Aynası (yeni baskı Pancur). Devrim Otomobili.

Roman: Kaybolmuş Günler, Dönemeç, Güzel Ölüm, Bir Aşk Serüveni, Yollar ve İzler.

Oyun: Umut Suları, Dâniş Çelebi ile Çengi Sümbül (Ahmet Mithat Efendi'den).

Gezi: Zügüdar (Babil'den Tac Mahal'e).

Hayatının çeşitli devreleri boyunca Necip Fazıl'ın dost ve arkadaş çevresinin çok geniş ve son derece renkli olduğunu görüyoruz. Sadece ölümüne yakın bir dönemde ve sadece Batı Felsefesi ve İslâm Tasavvufu adlı konferansı ile İman ve İslam Atlası adlı eserlerini yazdığı günlerde evinden dışarı çıkamamış, bu arada son güzel şiirlerini de yazıp yayınlamıştır.

Necip Fazıl gibi, 20. asrın eşine az rastlanan bu büyük dehasının çeşitli devreleri açısından hayatını gözden geçirdiğimizde belli başlı üç dönemin dikkati çektiğini söyleyebiliriz: Birincisi Genç Şair dönemidir, 1930'lu yıllara kadar sürer. İkincisi Mistik Şair dönemidir, 1940'lı yılların sonuna kadar devam eder ve dâva adamlığı bu dönemle birlikte başlar. Sonuncusu ise, başkalarının Sâbık Şair dediği, aslında Mütefekkir Şair olarak eser verdiği dö-

midir ve bu kimliği-kişiliğiyle dünya çapında eserler ortaya koyduğu süreçtir. Bunu 1950'li yılların hazırladığı görülüyor. 1963'teki İman ve Aksiyon konferansı ile bu dönemin kesin olarak başladığını söyleyebiliriz. Necip Fazıl'ın son 20 yıl boyunca ortaya koyduğu, Hac görevini yaptıktan sonra Büyük Doğu Yayınları'nı kurup eski eserlerini de yeniden gözden geçirerek kendi eliyle yayınladığı külliyat, hiç şüphesiz dünya çapındadır.

Necip Fazıl'ın arkadaş çevresiyle ilgisi ve toplumla diyalogu, eserlerinin oluşumu bakımında her zaman önemli olmuştur. Onun kadar yalnızlıktan söz eden, ama eserini yine de toplum içinde ve onlar için ortaya koyan çok az sanatçı vardır. O "ben" derken bile kendine göre "biz" olmayı bilmiştir. Bu yüzden, kalabalıklar arasında da kendini "İnsanlar içinde en yalnız insan" olarak hisseden bu büyük sanatçıyı

Abdülhakim Arvasi ve Necip Fazıl Kısakürek

Kaşgari Tekkesi'nin girişi.
(İstanbul Arkeoloji Müzesi
Negatif arşivi Encümen
1942)

doğru değerlendirmek durumundayız. O her zaman "zıtların âhengi" peşinde olmuş, üstün niteliklere sahip bir hayatı da böyle görmüştür.

Böyle bir insanın en batıcı tavidan en doğucu tavra geçmesi, ama her iki halde de kendi kalmayı bilmesi, böylece nev'i şahsına münhasır bir insan olarak kendine özgü bir tavırla, çağın buhranını herkesten önce Kaldırımlar şiiriyle ifade etmesi, fikri eserleriyle de insanlığı kurtaracak mesajlar vermesi çok önemli. Bu tavra sahip bir sanatçının arkadaş çevresinin de seçkin olması ve zirvelerde dolaşması tabii. Kendine olan güveniyle, sonraki yıllarda benimsediği dâvasını tek başına savunarak her türlü sosyal, kültürel ve siyasal baskıya direnebilmiştir. Bunun hikâyesini kendine özgü bir üslûpla Babıali adlı eserinde anlatır.

Necip Fazıl, Aydınlanma düşüncesinin getirdiği Pozitivizme ve Materyalizme bütün gücüyle karşı çıkarken, kendi argümanlarını önce arkadaş çevresiyle tartışıp geliştirmiştir. Bu çevrenin bütün bir sanat, kültür ve basın mensuplarından oluştuğunu söyleyebiliriz. O devrin hatıra kitaplarını gözden geçirdiğimiz zaman, hepsinde az-çok Necip Fazıl'dan söz edildiğini görürüz. Bunların arasında din adamı azdır,

ama Necip Fazıl bir İslâm mütefekkiri ve şairi olarak tanındığı için onlar üzerinde de çok etkili olmuştur. Ayrıca, geride bıraktığı külliyat da İslâm dünyasından insanlığa mesajlar vermektedir.

İKİ AYRI DÜNYANIN KARŞILAŞMASI

Kültür, sanat ve siyaset hayatımız bakımından 1930'lu ve 40'lı yıllar çok önemli dönüm noktalarının yaşandığı, bazı yönlerden çöküntü, bazı yönlerden de gelişme ve değişmelerin yaşandığı bir dönemdir. Tek Parti yönetiminin bu dönemine kısaca göz atalım: Devrimlerin yörüngesinde kurulan Halkevleri, düzenlediği konferanslar ve yayınladığı Ülkü dergileriyle yeni bir gençlik yetiştirmeye başlar. Bu arada Hece şiirinin entelektüel bir muhteva kazanmak için Yahya Kemal'den destek alarak Mutlakçı bir şiire zemin hazırladığı görülür. Öte yandan aynı yıllarda Kadro dergisi yayınlanarak Kemalizmi Materyalizme dönüştürmeye çalışır. Bir yandan da bütün bunlara boş vererek "böcek gibi yaşamaya" övgüler düzen Garip Şiiri'nin ortaya çıktığını görüyoruz...

Çok partili siyasi hayat ihtiyacı, Serbest Fırka denemesi ve Menemen Olayı... Bu olay bahane edilerek, pek çok din adamı ile onlarla ilgisi olmayan tarikat mensupları hapsedilir...

Aile çevresinde olduğu kadar sanat çevresinde de alabildiğine şımartılan Necip Fazıl, kimseden pervası olmayan bir "genç şair" olarak, o dönemde "küstah sanat" diye nitelendirdiği tavırla, sanatçı arkadaşlarının her alanda sözcüsü olmaya başlamıştır. Böylece kendisini emsalsiz bir sanatçı, majiskül harflerle yazılmış "BEN" gibi görmeye alıştırmıştır.

Bu dönemde her şeyin, özellikle de sanat ve fikir hareketlerinin başıboş olduğunu fark eden ve hiç çekinmeden dile getiren Necip Fazıl, D Grubu Resim Sergi-

si'nin açılışında, Beklenen Sanatkâr adlı hitabesini verir ve kendine özgü büyük sanatçı tavrını ortaya koyar. O dönemde kimsenin çok da umursamadığı "Büyük haberci" vasıflarına yaklaşan tarzda bir konuşmadır bu. Sonraki yıllarda bu vasıflara ancak kendisinin sahip olduğunu görürüz.

Tam da bugünlerde şaşırtıcı bir şekilde, birbirinden farklı iki şahsiyet, sanki iki ayrı dünyanın insanı karşılaşıyor, iki büyük nehir bir araya geliyor ve o güne kadar görülmemiş bir deniz oluşturuyorlar... Bundan da 100 ciltlik bir kütüphane olarak Büyük Doğu Dergisi ve Yayınları doğuyor.

Necip Fazıl'ın Abdülhakim Arvâsi ile karşılaşmalarını böyle değerlendirmek gerekir. Çünkü yetiştiği ve içinde bulunduğu çevre bakımından o dönemde Necip Fazıl ile son devir müderris ve meşâyhilerinden olan Abdülhakim Arvâsi birbirinden farklı iki ayrı dünyanın insanı olarak görünmektedir. Yıl 1934'tür ve Necip Fazıl 30 yaşındadır. Sonraki yıllarda, yaşadığı ruh macerasından yola çıkarak Bir Adam Yaratmak adlı büyük eserini yazacağı buhranın eşliğindedir. Bu büyük buluşma, sanat ve fikir hayatımız açısından dönüm noktasıdır.

O günlerde Necip Fazıl, Ben ve Ötesi adlı o dönemdeki bütün şiirlerini bir araya

getiren kitabıyla büyük bir şöhret yakalamış, Cumhuriyet gazetesinde Peyami Safa'nın hazırladığı sanat sayfalarında yayınladığı hikâye ve tahlil denemelerini de Birkaç Hikâye Birkaç Tahlil adıyla kitaplaştırmış ve devrinin kültür çevrelerinde büyük yankılar uyandırmıştır. A.H. Tanpınar bu kitap dolayısıyla yazdığı kısa bir yazıda, Necip Fazıl'ın "Kop Dağı'ndaki Dükkan"ından söz ediyor ve böyle insanların sdeha veya delilik sularında gezeceğini ifade ediyor; Ziya Osman Saba da Ben ve Ötesi'nin Türkçe'nin "en büyük şiir kitabı" olduğunu yazıyordu. Bu sanat hayatının bir yerde her şeyin ötesine geçmek isteyeceği, "baş dönmesi uçurum" diyebileceği bir ruh hâlini yaşaması kaçınılmaz. Bu durumdaki sanatçının bütün dünyada çok çılgın işler yaptığı, ya hız tutkusuna, ya uyuşturucuya veya intihara sürüklendiğini görüyoruz.

Bir gün vapurda karşılaştığı, sıradan görünen bir insanın onun dikkatini çekerek Abdülhakim Arvâsi'den söz etmesi ve onu Ağa Camii'ne göndermesi elbette tesadüfi değildir. Necip Fazıl'ın Abidin Dino ile buraya bir Cuma günü gidip ilerde "kapılanacağı zât"ı görmesi ve bizzat Efendi Hazretleri tarafından Eyüp sırtlarında, Pi-

Kaşgari Camii'nin dış görünüşü. (İstanbul Arkeoloji Müzesi Negatif arşivi Encümen 1942)

Abdülhakim Arvasi'nin tasavvuf müderrisi olarak görev yaptığı Medrese-i Mütahhasisin.

Fatih Çarşamba'da Sultan Selim Camii yanında bulunan medrese, bugün Fatih Kız Lisesi olarak kullanılmaktadır.

Fotoğraf: Yeni Rehber Ansiklopedisi c. 1, Türkiye Gazetesi, İstanbul 1993 s.69-73

yer Loti yolunda bulunan Kaşgari Dergâhı'ndaki mescidde yapılan sohbetlere davet edilmesi nasipten başka şeyle açıklanamaz. Buradaki sohbetlere Burhan Toprak başta olmak üzere, pek çok arkadaşını götürür. Burada dinledikleri, onun için edebiyat ve sanat çevrelerinde bulamadığı ötelere hasret duygusunun tatminini sağlar, büyük iştihak sahibi olan Necip Fazıl hayatının manasını bulur. Bunları O ve Ben adlı eserinden önce, farklı bir tavırla Tanrıkulu'ndan Dinlediklerim adlı bir dizi yazıda ortaya koyar. Estetik, felsefi ve tasavvufi görüşlerin şölenidir bu eser...

Necip Fazıl gibi bir sanatçının sıradan bir müderrisin din bilgisiyle tatmin olması beklenemezdi. Çünkü İstinaf Mahkemesi Reisliği yapmış karizmatik bir şahsiyet olan dedesinin terbiyesi ile yetişen bu sanatçı çevresinde "prens" diye anılmaktadır. Abdülhak Hâmid ona "zekâ" der ve arkadaşları onun dehasından emindir. Her bakımdan şımartılır, şiir ve yazıları kapışılır, öte yandan modern hayatın buhranını da bir Avrupalı kadar derinliğine yaşayabilir. Fakat nasibi bambaşkadır.

Mistisizmden Parapsikolojiye kadar her türlü metafizik konularla ilgilenen ilk gençlik arkadaşı Peyami Safa'nın bir şeyhe

intisap etmek gibi meselesi yoktur; aklıyla hakikate ulaşmak ister. Abidin Dino gibi pek çok arkadaşı da Abdülhakim Arvasi ile görüşürler, ama nasipleri yoktur. Tıpkı Nâzım Hikmet'in gençlik döneminde Ağa Camii için şiir yazıp sonra da onun manası ile ilgisinin kalmaması gibi...

Öte yandan, Necip Fazıl'ın şahsına ve dâvasına karşı olanlar yanında, pek çok dostu da onun şeyhine bağlılığını kusur gibi görmüştür. Halbuki bütün eserlerinin ruhu odur. Kendisi bunu defalarca açıklar; Abdülhakim Arvasi ile tanışmadan önce bir buçuk eserim vardı, hepsi ondan sonra yazıldı der. Mevlâna da Şems ile karşılaştıktan sonra eser vermeye başlar.

EDEBİYAT VE TASAVVUF İLİŞKİSİ

Edebiyat ve tasavvuf ilişkisinin her kültürden fazla bizim kültürümüzde önemli bir yeri olduğunu ve edebiyatımızdan tasavvufa ait unsurları çıkarmaya çalıştığımızda geriye pek de önemli bir şeyin kalmayacağını söyleyebiliriz. Özellikle eski edebiyatımızın bütünüyle Horasan erenleri ve Ahmet Yesevi dervişleri öncülüğünde geliştiği bilinen bir gerçektir.

Türk edebiyatındaki ilk mutasavvıfların toplumun her kesimiyle ilgili olmaları bakımından tasavvuf, yalnız edebiyatımızın değil, din ve dünya görüşümüzün, devlet ve toplum hayatımızın şekillenmesinde vazgeçilmez bir unsurdur. Anadolu'nun Müslümanlaşmasında çok büyük etkileri olan ve eskilerin "evtâd-ı erbaa", yani dört direk diye ifade ettiği Mevlâna, Hacı Bayram, Hacı Bektaş Veli ve Şeyh Şaban-ı Veli'den üçü aynı zamanda şairdir. Medrese gibi protokole dayalı devlet bürokrasisi tasavvufa ait gönül bağlarını farklı görür elbette...

Osmanlı'da her sınıftan insanın bağlı olduğu bir meslek teşekkülünün aynı zamanda bir şeyhi de vardı. Meslek eğitimi, bugün artık kaybolan bir edep ve meşrep meselesi olarak ele alınırdı. Fakat bunların tekke ve zâviyelerin kapatılmasıyla birlikte yok edildiği veya yok sayıldığı bir dünyada, artık edebiyatın ve sanatın da metafizikle birlikte gönlü de kaybettiğini görüyoruz. Bunların, bu türden ilgilerin, en azından bir kültürel unsur olarak edebi eserlere nasıl bir ruh verdiği ise, ancak erbâbının ilgi alanına girmektedir. Bir süre

sonra ruhî iştiaklar içine düşen sanatçıların bulduğu ile yetinememesi, onları farklı arayışlara yöneltmektedir. Bunu tatmin edemezse telâfisi mümkün olmayan boşluklara düşebilmektedirler.

Divan ve halk şairleri de en az tekke şairleri kadar tasavvufi terimleri ve mazmunları bilir ve kullanırlar. Çünkü dervişlik, tekke ve tarikat mensubu olmak başka, onun kültürünü bilmek ve şiirdeki mazmunlar, benzetmeler ve semboller arasında kullanabilmek başkadır. Çünkü tarikat hayatı hâldir, tasavvuf ise kaal, yani söz... Şiir ve edebiyat da bir söz sanatıdır.

Tasavvufun yaşayış ve kültür olarak bizim edebiyatımıza girebildiği kadar başka bir edebiyata girebildiği söylenemez. Çünkü bizim Anadolu'da olduğu kadar Orta Asya'da da mistik olgulara karşı millet olarak ortak tavırlarımız vardır ve bunlar hep korunur. O yüzden mistik duygulanımlara ilgisiz ve tasavvufi değerlere hoyrat tavırlı olanlara karşı da bu milletin büyük bir kesimi mesafeli davranır. Yani bu millete göre akılcı olmak da o kadar akıllı bir şey değildir. Mutasavvıflara göre, bazen akılı ve dünyayı da aşk için terk et-

Kaşgari Tekkesi ve hazire
Eyüp Belediyesi Arşivi

mek gerekir.

Bir şeyin dile gelmesi ve yazıya dökülmesi artık onu o olmaktan çıkarır, çıkarabilir. Çoğu zaman görülmüştür bu. O yüzden, Necip Fazıl gibi her şeyin aslına, esasına veya künhüne ulaşmadan rahat edemeyen yaratılıştaki insanlar için "ötelere habercisi" şahsiyetler çok önemlidir. Velâyet, ona göre dehadan üstün bir merhaleidir ve kendi dehası, şeyhinin önünde diz çökerek nefsinin zelil etmesine engel olamaz. O zaman bütün bu halleri de şeyhinin büyüklüğüne delil olarak anlatır. Madem ki, der, ben bu halimle ona tâbi oluyorum, siz varın onun büyüklüğünü kıyas edin... Çünkü Necip Fazıl'ın nefsi öylesine azman olmuştur ki, kimsenin ne bir mısraına, ne de bir cümlesine imrenir... Sanki küçük dağları o yaratmıştır...

İşte biri nefis, öteki de ruh sayılabilecek iki kutbun, sanki her şeyleri farklı iki denizin karşılaşması bu şartlarda mümkün olur. Biri hırs küpü, öteki tevekkül zırhı: Zıtların âhengi...

Necip Fazıl gibi felsefi formasyona sahip ve sanatın her türü hakkında fikir beyan eden estet bir insanın klasik medrese bilgileriyle tabakat kitaplarında yer alan evliya menkıbelerine itibar etmesi aydınlar için mümkün görünmediği gibi, Abdülhakim Arvâsi'ye samimiyetle intisap edebileceğini de çevresindekilerin aklı almıyor. Fakat bu şartıcı şey gerçekleşiyor.

Gerçekten de son yüzyılın en harikulâde olaylarından biridir bu gelişme. Sanki Mevlâna ile Şems görüşmektedir Eyüp sirtlarında. Necip Fazıl aklına gelen her

soruyu sorar ve tatminsiz ruhu sabah namazlarına kadar onun bedenini bu mezar taşları arasında dolaştırarak Efendi Hazretlerine sürekli sorular sorar. Çünkü her istediğini sormasına izin verilmiştir. Ayrıca, şeyhi Abdülhakim Arvâsi hazretleri, bohem hayatından henüz çıkmaya çalışan Necip Fazıl'ın hatalarını eleştirenlere karşı da onu akıl almaz bir şekilde savunur, "Necibime lâf söyletmem!" der... Burada dikkati çeken husus, Allah için seven ve sevilenlerin bağılıklarıdır.

BÜTÜN ESERLERİNİN

RÜHÜ

Necip Fazıl'ın 1934-43 yılları arasında şeyhi Abdülhakim Arvâsi'den öğrenip sonraki yıllarda Büyük Doğu dergilerindeki İman-İslam sayfalarında yayınlanan sohbet notları ve bunlardan önce yayınlanan Çöle İnen Nur adlı siyer denemesi, Halka Pırıltılar / Veliler Ordusu adlı evliya menâkıbının üslubunu yenileştirme çabaları ve Bir Pırıltı Binbir Işık adlı tasavvufi nükteleri hep onun mistik din anlayışının tezahürleridir. Fıkıh, hadis ve tefsir konularında aynı sayfalarda başka imzaların yazıları da yer alır. Altun Halka / Başbuğ Veliler adlı kitabıyla Hz. Ali ve Peygamber Halkası gibi dini eserlerinden sonra, Büyük Kapı / O ve Ben ile Batı Felsefesi ve İslam Tasavvufu yanında son olarak İman ve İslam Atlası yayınlanır.

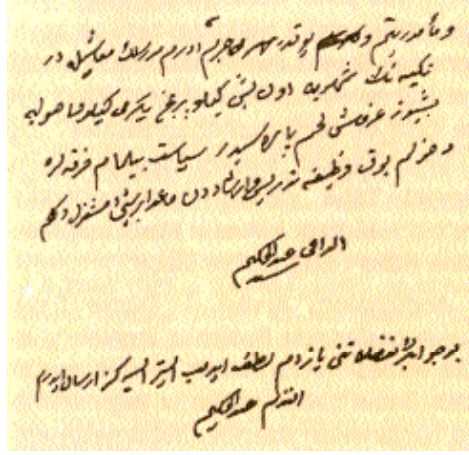
Yalnız bu eserlerinin değil, sonradan sıkı bir seçmeye tâbi tuttuğu şiirlerinin bile ruhunu şeyhi Abdülhakim Arvâsi'ye borçlu olduğunu Necip Fazıl defalarca söyler. Çünkü tepeden tırnağa bütün telâkkilerini değiştirmiş ve bu değişimin entelektüel macerasını Tanrıkulu'ndan Dinlediklerim adlı eserinde sergilemiştir. Üstelik yazım sırası bakımından bu eserin ortaya çıkışı ve Büyük Doğu dergilerinde yayınlanması yukarıda adını andığımız bütün kitaplarından öncedir. Tiyatro eserlerinin tamamı

ile hikâyelerinin büyük çoğunluğu, elbette Ağaç ve Büyük Doğu dergilerinin sayfalarında tüten ruhî değerlerin tamamı, Tohum ve ötekiler Necip Fazıl'a göre şeyhi vasıtasıyla ona nasip olmuştur. O ve Ben ile Babıalî'de hayatını böyle anlatır...

Bütün bunlara rağmen, Abdülhakim Arvâsî'nin Tasavvuf Bahçeleri ve Rabîta adlı iki kitabından başka, dergi sayfalarında kalan Ruh Risalesi ve sohbet notlarından başka bir eseri yok gibidir. Onları da Necip Fazıl sadeleştirip yayınlamıştır. Cumhuriyet döneminde yaşayan her halis din âlimi gibi zulüm görmüştür. Fakat onun ruhu Necip Fazıl'ın eserlerinde yaşıyor.

Ruhun görünmeden bedene can verdiği halde, herkes tarafından ruhun anlaşılmasının zorluğundan ötürü görünenin tanınması tabiidir. Bunun gibi Mevlâna nasıl şeyhi Şems'den fazla bilinirse Yunus nasıl şeyhinden fazla meşhursa, Necip Fazıl da bu yüzden şeyhinden daha çok tanınmıştır. Dini-tasavvufi eserleri yanında hitabe ve konferanslarında da bu mesajı ortaya koymuştur. Ne zaman İslâmî bir mesele sosyal, kültürel ve siyasal bakımdan gündeme getirilse, çoğu zaman Necip Fazıl hatırlanır. Böylece, o hakkıyla yeniden gündeme gelirken şeyhi ile birlikte hatırlanır ve ikisine birden rahmet okunur. Tıpkı meşhur mutasavvıflar gibi.

Çile'den önceki şiir kitabının adı Sonsuzluk Kervanı olmasına rağmen, Necip Fazıl hayatı boyunca dervişliğe bile layık olmadığını her zaman yazmış ve söylemiştir. Dünyaperestlerin karşısında kaplan kesilen, ama Allah adamlarının önünde son derece mahviyetkâr olan Necip Fazıl'ın majiskül harflerle yazılan "BEN" ve "benlik" dâvasından sıradan dervişliğe tâlip bir hâle nasıl geldiği veya bunların ikisini birlikte nasıl yaşadığı hususu, dışardan bir bakışla kesinlikle anlaşılabilir. Hem mecazlarla, hem de kavramlarla geliştirdiği pek çok şiirin ve fikrinin, özellikle de Aydınlanma düşüncesine karşı geliştirdiği vahye dayalı devlet ve medeniyet tasavvurunun anlaşılacağı

gibi...

Necip Fazıl'ın cömert ruhu yaşadığı hayatın her safhasında içe işleyen bir sesle konuşmuş ve çevresindeki insanlarla her şeyini paylaşmıştır. Ses tonu muhatabının gönlünü çalarak derdine ortak edinirken, sırrını da açar. Abdülhakim Arvâsî'nin sohbetlerinde bunun tersi olur; bu kez veren değil alan olmuştur; Mevleviler gibi ondan aldıklarını herkese dağıtır.

İlginç ve önemli şeyleri her zaman dostlarıyla bir aradayken paylaşan Necip Fazıl, Sokrates'ten Menderes'e kadar zulüm gören herkese gönlünü açar ve henüz taslak halindeki tekliflerini bile geliştirmek için Anadolu yollarına heyecanla koşar. Son yirmi yılında Büyük Şair aynı zamanda Büyük Mütefekkir olur ve eserini binlerce kişinin önünde tamamlar. Ona ve nasibi olan arkadaşlarıyla şeyhine rahmetler diliyor ve bu dostluğa dikkati çekmek istiyorum. Bu dostluk, Allah ve resulünün aşkı ve bağlılığı temelinde geliştiği için büyüktür...

Abdülhakim Arvasî'nin elyazısı
Fotoğraf: Yeni Rehber Ansiklopedisi c. 1, Türkiye Gazetesi, İstanbul 1993 s.69-73

Abdülhakim Arvasî'nin Ankara'nın Bağlum Nahiyesi'nde bulunan kabri
Fotoğraf: Yeni Rehber Ansiklopedisi c. 1, Türkiye Gazetesi, İstanbul 1993 s.69-73